

**YMPÄRISTÖMINISTERIÖN ASETUS PURKUMATERIAALI- JA
RAKENNUSJÄTESELVITYKSESTÄ****1 Pääasiallinen sisältö**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ympäristöministeriön asetus, joka sisältäisi tarkemmat säännökset rakentamislain (751/2023) 16 §:n mukaisen purkumateriaali- ja rakennusjäteseelvityksen sisällöstä, laadinnasta ja tietojen ilmoittamisesta. Asetuksen avulla yhtenäistetään ilmoitustapa, jolla rakentamis- tai purkamishankkeessa syntyvien purkumateriaalien sekä maa- ja kiviainesten määrätiedot jatkossa tulisi ilmoittaa. Yhtenäisellä ilmoitustavalla voitaisiin edistää rakennus- ja purkujätteiden hyödyntämistä sekä parantaa tilastoinnin tarkkuutta ja laatua.

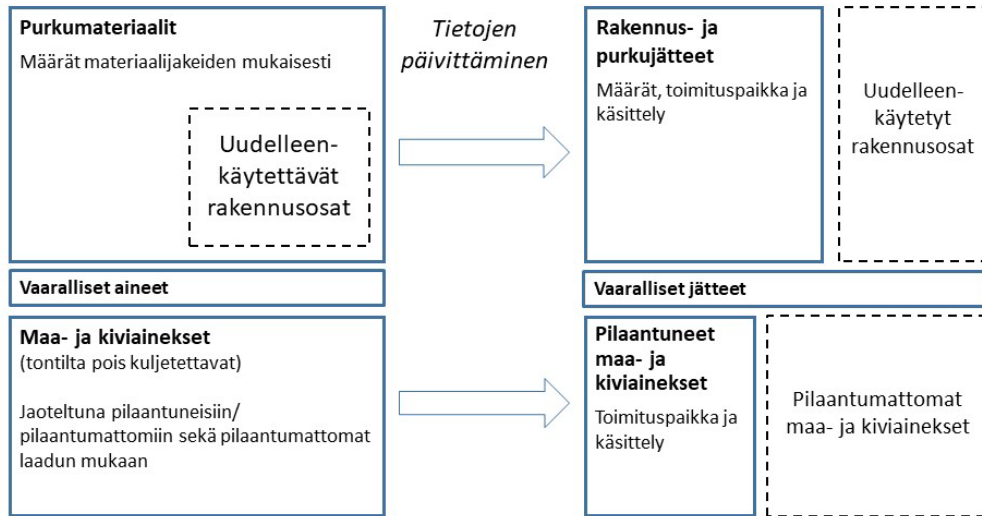
Asetuksessa annettaisiin tarkempia säännöksiä siitä, kuinka rakentamishankkeeseen ryhtyvän olisi huolehdittava purkumateriaali- ja rakennusjäteseelvityksen laadinnasta ja tietojen ilmoittamisesta rakentamislain 16 §:n tarkoittamalla tavalla kaksivaiheisesti. Rakentamis- tai purkamisluvan hakemisen tai purkamisilmoituksen tekemisen yhteydessä olisi esitettävä selvitys, joka sisältäisi arvion kaikista hankkeessa syntyvistä purkumateriaaleista sekä pois kuljetettavista maa- ja kiviaineksista seuraavasti:

1. arvio hankkeessa syntyvien purkumateriaalien määrästä painoyksikköinä vähintään seuraavan jaottelun mukaisesti: betoni, tiili, kivennäislaatat ja keramiikka, asfaltti, bitumi ja kattohuopa, kipsi, puu ja puupohjaiset tuotteet, metallit, lasi, muovit, eristeet sekä sähkö- ja elektroniikkalaitteet;
2. arvio niistä vaarallisia aineita sisältävien purkumateriaalien määrästä, jotka on tunnistettu asbesti- ja haitta-ainekartoituksen ja –tutkimusten tai muun tiedon perusteella;
3. arvio rakennuspaikalta pois kuljetettavien maa- ja kiviaineksien määrästä tilavuus- tai painoyksikkönä siten, että erikseen ilmoitettaisiin pilaantuneet ja pilaantumattomat maa- ja kiviainekset. Pilaantumattomat maa- ja kiviainekset tulisi jaotella louheeseen, karkeaan ja hienorakeiseen maa- ja kiviainekseen, humuspitoiseen maa-ainekseen, sekalaiseen maa- ja kiviainekseen tai täyttömaa-ainekseen sekä uusiomateriaaliin.
4. Selvityksessä voitaisiin lisäksi esittää arvio uudelleenkäyttöön soveltuvista rakennusosista ja materiaaleista.

Edellä olevat kohdat 1-3 olisivat selvityksen sisältämien tietojen vähimmäisvaatimuksia. Sellaisissa uudisrakennushankkeissa, jotka eivät sisällä purkamista, riittäisi arvio kohdan 3 mukaisista maa- ja kiviaineksista. Selvitystä varten perustettavan tietojärjestelmän olisi kuitenkin tarkoitus mahdollistaa myös perusjaottelun pohjalta materiaalitietojen vapaaehtoinen tarkempi ilmoittaminen, mikä tukisi materiaalien laadukasta hyödyntämistä.

Rakennus- tai purkamisluvan haku tai purkamisilmoituksen teko

Luvan tai ilmoituksen lopputarkastusvaihe

Kaavio: Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksessä ilmoitettavat tiedot hankkeen eri vaiheissa

Kun rakennus- tai purkuhanke on valmistunut, olisi rakentamishankkeeseen ryhtyvän huolehdittava, että lupa- tai ilmoitusvaiheessa tehtyyn selvitykseen lisätään tämän asetuksen mukaisesti tiedot hankkeessa syntyneiden, rakennuspaikalta pois kuljetettujen jätteiden määrästä, toimituspaikoista ja käsittelytavoista.

Rakentamishankkeeseen ryhtyvän olisi huolehdittava tietojen ilmoittamisesta rakennus- tai rakennuskohdekohtaisesti Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään tietokantaan, josta asetuksessa käytettäisiin nimitystä *Purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmä*. Päivittämisen olisi perustuttava ensisijaisesti SIIRTO-rekisterin tietoihin. Rakennushankkeeseen ryhtyvän sijaan tiedot voisi ilmoittaa myös selvityksen laadintaan valtuutettu ulkopuolinen asiantuntija.

Asetus annettaisiin rakentamislain 16 §:n sisältyvän asetuksenantovaltuussäännöksen nojalla. Asetus annettaisiin uuden rakentamislain voimaantulon jälkeen 1.1.2025.

2 Nykytila

2.1 Yleistä

Rakentaminen ja rakennettu ympäristö on merkittävä resurssien kuluttaja. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman¹ (2023) mukaan Suomi parantaa omavaraisuutta, nostaa jalostusastetta ja vähentää saastumista parantamalla materiaalien kierrätystä. Hallitus sujuvoittaa ympäristöön liittyviä lupaprosesseja ja purkaa sääntelyn esteitä kiertotaloudelta. Ohjelma korostaa kiertotalouden edelläkävijyyden luovan maassamme uutta työtä ja liiketoimintaa. Hallitus myös lisää kierrätysmateriaalien käyttöä markkinaehtoisesti jätelainsäädäntöä

¹ *Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023.* Saatavilla osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>

muuttamalla. Hallitus kehittää kierrätetylle raaka-aineelle toimivat markkinat eri käyttökoh- teisiin ja lisää kierrätysmateriaalin käyttöosuutta.²

Rakentamisen kiertotalouden edistämässä keskeisiä tavoitteita on laadukkaiden materiaa- likiertojen edistäminen. Suomi on EU:n jätedirektiivin pohjalta sitoutunut nostamaan raken- nus- ja purkujätteen hyödyntämistä materiaalina 70 prosenttiin vuoteen 2020 men- nessä³. Viimeisin arvio hyödyntämistä vuodelta 2021 on 56,6 prosenttia, joten tavoit- teesta on selvästi jääty. Vuonna 2018 tehdyssä jätedirektiivin muutoksessa edellytettiin, että EU komissio pohtii viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2024 uudelleenkäyttöön valmistelua ja kierrätystä koskevien tavoitteiden asettamista rakennus- ja purkujätteelle sekä sen mate- riaalikohtaisille jakeille.

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027 hyväksyttiin keväällä 2022⁴. Suunnitel- massa esitetään jätehuollon ja jätteen synnyn ehkäisyn tavoitteet sekä toimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoitteena on hyödyntämistä nostaminen vähintään EU:n tavoittei- den tasolle. Suunnitelmaan sisältyy joukko rakennus- ja purkujätteen ehkäisyä, vähentämistä ja laadukasta hyödyntämistä koskevia toimenpiteitä. Suomen uusi arkkitehtuuripoliittinen ohjelma⁵ valmistui 2022. Ohjelman vuotta 2035 kuvaavassa tavoitevisiossa kiertotalous, vä- hähiilisyys ja luontoarvojen huomioinen ”ovat oleellinen osa rakennusten ja lähiympäristön suunnittelua”.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen Suomen kiertotalouden strategisesta ohjelmasta vuonna 2021 (YM/2021/17). Ohjelma pohjautuu ehdotukseen⁶, jota valmisteli noin 250 hal- linnon, järjestöjen, elinkeinoelämän ja tutkimuslaitosten edustajaa. Ohjelma sisältää suosi- tuksia kiinteistö- ja rakennusalan kiertotalouden edistämiseen. Näihin sisältyvät muun mu- assa kiertotaloustietoisuuden lisääminen rakennusallalla, digitaalinen tiedonhallinta sekä ra- kentamisen ja kaavoituksen ohjauksen kehittäminen kiertotaloutta tukevaksi. Rakentamisen kannalta keskeisiä ohjelman toimenpiteitä on Kiertotalouden strateginen green deal, jonka puitteissa kiinteistö- ja rakennusallalle kehitetään valikoima kiertotaloutta edistäviä toimen- piteitä.

Ympäristöministeriön strategiassa painotetaan vihreää siirtymää eli muutosta kohti ekologi- sesti kestävä taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen, vaan nojaa vähähiilisiin sekä kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin. Raken- tamisella on ratkaiseva rooli vihreässä siirtymässä, sillä se kuluttaa 50 prosenttia luonnon- varoista. Rakennuskanta puolestaan kuluttaa 40 prosenttia energiasta ja aiheuttaa kolman-

² Asian merkitys tunnistettiin myös edellisen hallituksen hallitusohjelmassa (2019), jolloin selvitystä koskeva val- mistelu aloitettiin: kiertotalous nostettiin esille sekä yleisesti edistettävänä periaatteena, että rakentamista koske- vina erillisinä tavoitteina. Keskeisenä tavoitteena oli luonnonvarojen ylikulutuksen hillintä, ilmastonmuutoksen hidastaminen, luonnon monimuotoisuuden suojelu sekä talouden ja työllisyyden vahvistaminen. Hallitusohjelman yleisiin kiertotaloustavoitteisiin lukeutui Suomen roolin vahvistaminen kiertotalouden edelläkävijänä. Rakenta- mista koskevan kirjauksen mukaan ”nopeutetaan vähähiilisen rakentamisen tiekartan täytäntöönpanoa ja ediste- tään kiertotaloutta rakentamisessa”.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY. Saatavilla osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-con- tent/FI/TXT/?uri=celex:32008L0098>

⁴ Kierrätyksestä kiertotalouteen: Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027. Saatavilla osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-266-2>

⁵ Kohti kestävä arkkitehtuuria: Suomen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2022 – 2035. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:1. Saatavilla osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-508-5>

⁶ Uusi suunta – Ehdotus kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:1. Saatavilla osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-658-7>

neksen kasvihuonekaasupäästöistä. Siksi kiinteistö- ja rakennusalan toimet energiatehokkuuden, vähähiilisuuden ja kiertotalouden parissa ovat merkittäviä. Strategian mukaisesti säädösten tulisi ohjata vahvemmin vähähiilisyyteen ja kiertotalouteen siten, että rakennusten elinkaari on vähähiilinen ja materiaalitehokas. Rakennusmateriaaleja tulisi käyttää useammin uudelleen ja kierrättää tehokkaammin.⁷

2.2 Lainsäädännön nykytila ja keskeiset muutokset

Jo nykyiseen maankäyttö- ja rakennusasetukseen (895/1999) sisältyy velvoite arvioida hankkeessa syntyvän rakennusjätteen määrää. Asetuksen 55.2 §:n mukaan rakentamista sekä rakennuksen tai sen osan purkamista koskevassa lupahakemuksessa tai ilmoituksessa on ”esitettävä selvitys rakennusjätteen määrästä ja laadusta sekä sen lajittelusta, jollei jätteen määrä ole vähäinen. Hakemuksessa tai ilmoituksessa on erikseen ilmoitettava terveydelle tai ympäristölle vaarallisesta rakennus- tai purkujätteestä ja sen käsittelystä.” Tällä hetkellä ei ole voimassa edellä esitettyä tarkempia säännöksiä luvanvaraisissa hankkeissa syntyvien rakennus- ja purkujätteiden määrien ilmoittamisesta. Tarkemman sääntelyn puute on johtanut siihen, että syntyneen rakennus- ja purkujätteen raportoinnin käytännöt ovat olleet hyvin vaihtelevia, eivätkä sääntelyn tavoitteet ole toivotusti toteutuneet. Tämän vuoksi selvitysvelvoite on nyt nostettu edellä mainitusta asetuksesta rakentamislakiin, jonka 16 §:ssä esitetyt lähtökohdat antavat nykyistä paremman pohjan yhtenäisemmälle soveltamiselle. Rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025 alusta, mihin asti noudatetaan maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaista selvitysvelvoitetta.

Tässä asetuksessa olisi tarkoitus täsmentää edellä mainittua rakentamislain selvitysvelvoitetta antamalla tarkempia säännöksiä purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen sisällöstä, laadinnasta ja tietojen ilmoittamisesta. Asetuksen keskeinen muutos nykytilaan verrattuna olisi se, että uusi sääntely varmistaisi selvitysten laadinnan yhdenmukaisuuden edellyttämällä purkumateriaalijakeiden ja toteutuneiden jätemäärien ilmoittamisen määrämuotoisella tavalla. Nykyistä tarkemmin säänneltäisiin myös vaarallisia aineita sisältävien materiaalien sekä maa- ja kiviainesten ilmoittamisesta. Lisäksi tarkennettaisiin purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen päivittämiselvoitetta ja tietojen ilmoittamista. Tarkoitus olisi vaikuttaa muun muassa materiaalijakeiden määrittelyyn ja raportoinnin tarkkuuteen niin, että kerätty tieto tukisi materiaalien laadukasta hyödyntämistä ja hyödyntämiseen pohjautuvaa liiketoimintaa.

Rakennushankkeen lupa- ja ilmoitusprosessin yhteydessä arvioidut rakennus- ja purkumateriaalit raportoitaisiin valmistelussa olevaan valtakunnalliseen purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmään. Hankkeen loppuvaiheessa syntyneet jätemäärät päivitetäisiin tämän asetuksen mukaisesti. Nykykäytännöissä raportointi on tapahtunut pitkään pääasiassa paperisin tai pdf-lomakkein, jotka saattoivat olla kuntakohtaisia. Siirtyminen valtakunnalliseen tietojärjestelmään tehostaisi rakennus- ja purkumateriaalien ja -jätteen seuranta- ja hyödyntämistä merkittävästi verrattuna nykytilanteeseen. Vastaavaa valtakunnallista rakennus- ja purkujätteen digitaalista järjestelmää ei tietyllä tavalla ole muissa maissa vielä toteutettu.

2.3 Selvityksen liittyntä muuhun sääntelyyn ja käynnissä oleviin hankkeisiin

Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitykseen liittyy välillisesti myös monet muut voimassa ja valmisteilla olevat säännökset. Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitysvelvoitteen lisäksi rakentamislakiin sisältyy muita purkumateriaalien kiertoja edistäviä vaatimuksia. Vähähiilisen rakentamisen ohjauskokonaisuus (RakL 15 § ja 38 §) velvoittaa tietyiltä uudisrakennuksilta ilmast selvitystä, jonka sisältämä hiilijalanjäljen laskenta ja siihen liittyvä raja-arvo-

⁷ [Parempi ympäristö tuleville sukupolville Ympäristöministeriön strategia vuoteen 2035](#)

ohjaus tukevat purkumateriaalien uudelleenkäyttöä ja kierrätystä, koska uudelleenkäyttö- ja kierrätystuotteet ovat neitseellisistä luonnonvaroista valmistettuja tuotteita vähähiilisempiä. Toinen rakentamisen uusi olennainen tekninen vaatimus, Rakennuksen elinkaariominaisuudet (RakL 39 §) taas velvoittaa rakennushankkeeseen ryhtyvän kiinnittämään ”erityistä huomiota on kiinnitettävä pohjarakenteiden ja kantavien rakenteiden kestävyys sekä rakennuksen ja sen tilojen, rakennusosien sekä teknisten järjestelmien käyttöikään, käytettävyyteen, huollettavuuteen, muunneltavuuteen ja korjattavuuteen sekä rakennusosien purettavuuteen ja uudelleenkäytettävyyteen.” Lisäksi laissa veloitetaan rakentamishankkeeseen ryhtyvää huolehtimaan, että laaditaan materiaaliseloste, joka sisältää koneluettavassa muodossa tiedot rakentamisessa käytetyistä materiaaleista ja tuotteista.

Uusi rakentamislaki liittyy purkumateriaalien hyödyntämiseen myös purkamisluvan edellytyksissä (56 §). Voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) tavoin rakentamislaki edellyttää, että luvan hakijan on selvitettävä purkamistyön järjestäminen ja edellytykset huolehtia syntyvän rakennusjätteen käsittelystä sekä käyttökelpoisten rakennusosien uudelleen käyttämisestä. Rakentamislaki helpottaa nykyiseen lakiin verrattuna purkamista alueilla, joilla ”rakennukset ovat menettäneet suurimman osan arvostaan”, mutta tuolloinkin luvan edellytyksenä on, että purkaminen johtaa merkittävään purkumateriaalien uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen.

Jätteistä annettu valtioneuvoston asetus (*jäteasetus*, 978/2021) määrittelee raamit rakennus- ja purkumateriaalien ja -jätteen hyödyntämiselle ja erilliskeräykselle. Asetuksen 25 §:n mukaan ”rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta siten, että jätelain 8 §:n mukaisesti otetaan talteen ja käytetään uudelleen käyttökelpoiset rakennusosat ja -materiaalit ja että toiminnassa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta rakennus- ja purkujätettä.” Asetuksen 26 § on pohjana myös purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen purkumateriaalijakeiden ilmoittamiselle: Rakennus- ja purkujätteen haltijan on järjestettävä erilliskeräys ainakin seuraaville jätelajeille: 1) betoni, tiili, kivennäislaatat ja keramiikka mahdollisuuksien mukaan lajiteltuina jätelajeittain; 2) asfaltti; 3) bitumi ja kattuhuopa; 4) kipsi; 5) kyllästämätön puu; 6) metalli; 7) lasi; 8) muovi; 9) paperi ja kartonki; 10) mineraalivillaeriste; 11) maa- ja kiviaines.” Lisäksi pykälässä todetaan, että ”6–9 kohdassa tarkoitettua tiettyä materiaalia olevasta jätteestä on tarvittaessa lajiteltava erikseen tasalaatuinen huomattavan suurina määrinä syntyvä jäte, jos näin järjestettävällä erilliskeräyksellä saavutetaan kierrätyksen edistämisen ja muutoin etusijajärjestyksen toimeenpanon kannalta paras lopputulos.”

Vaarallisen jätteen erillään pitämisestä ja sekoittamiskiellosta säädetään jätelain (646/2011) 17 §:ssä. POP-jätteen erillään pitämisestä ja jätehuollosta säädetään pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1021. Vaarallisella jätteellä tarkoitetaan jätelain 6 §:n mukaisesti sellaista jätettä, jolla on jokin vaarallinen ominaisuus (vaaraominaisuus) ja vaarattomalla jätteellä jätettä, jolla ei ole vaaraominaisuuksia. POP-jätteellä tarkoitettaisiin puolestaan jätettä, joka sisältää pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1021 liitteessä IV lueteltuja yhdisteitä vähintään mainitussa liitteessä säädetyn pitoisuusrajan mukaisina pitoisuuksina

Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen ensisijainen päivittäminen olisi jätelain mukainen siirtoasiakirja. Sen laatimisvelvollisuudesta säädetään jätelain 121 §:ssä, jonka mukaan jätteen haltijan on ennen jätteen siirron aloitusta laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, POP-jätteestä, saostus- ja umpisäiliölietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantu-

mattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan 29 §:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle. Siirtoasiakirjassa on oltava valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä, käsittelytavasta toimituspaikassa sekä kuljettajasta. Kotitalouksien itse tekemissä korjaus- ja purkutöissä syntyvistä jätteistä, jotka kuljetetaan itse vastaanottajalle, ei ole velvollisuutta tehdä jätelain 121 §:n mukaista siirtoasiakirjaa.

Suomeen kehitettiin vuonna 2019 ympäristöministeriön johdolla purkukartoitus, vapaaehtoinen menetelmä purkamisessa syntyvien rakennusmateriaalien, uudelleenkäytettävien rakennusosien ja haitallisten aineiden raportointiin. Menetelmän taustalla on EU:n kiertotaloustavoitteiden pohjalta edistämä pre-demolition audit –periaate⁸. Purkukartoituksen käytön edistämiseksi ympäristöministeriö solmi Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry:n kanssa Kestävän purkamisen Green dealin. Kartoituksen tekeminen on lisäksi ollut Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) myöntämän purkuavustuksen ehtona. Purkukartoituksesta on kehitetty osittain ympäristöministeriön tuella Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:n Rapurc-hankkeessa⁹ digitaalinen työkalu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK:n toimesta. Tavoitteena on, että lain edellyttämän purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen raportointi voitaisiin kytkeä digitaalisen rajapinnan kautta myös purkukartoitus.fi –työkaluun.

Yksi keskeinen este materiaalikierroille on ollut purkumateriaalien tuotehyväksyntä ja kelpoisuuden osoittaminen. Ympäristöministeriön rahoittaman Purater-hankkeen tulosten pohjalta selkeytettiin purkumateriaalien tuotehyväksyntään liittyviä reunaehtoja¹⁰. EU:n rakennustuoteasetuksen (305/2011/EU) mukainen CE-merkintävelvoite koskee lähtökohtaisesti ainoastaan uusia rakennustuotteita, jotka saatetaan ensimmäisen kerran saataville markkinoille. Rakennustuoteasetusta ei sovelleta uudelleenkäytettäviin rakennustuotteisiin, vaan niitä koskeva sääntely kuuluu jäsenmaiden toimivaltaan. Edellä mainitun perusteella rakennustuoteasetus ei rajoita rakennustuotteiden uudelleenkäyttöä, jos tuote tai käyttötarkoitus ei olennaisesti muutu siinä laajuudessa, että se katsottaisiin uudeksi tuotteeksi. Rakennustuotteiden uudelleenkäyttö on Suomessa mahdollista rakennuspaikkakohtaista varmentamista käyttäen. Purkumateriaalin tai -rakennusosan kelpoisuus uudessa käyttökohteessa tulee kuitenkin uuden tuotteen tavoin aina varmistaa, sillä rakennustuotteen, joka on tarkoitettu käytettäväksi pysyvänä osana rakennuskohteessa, tulee olla turvallinen ja terveellinen sekä ominaisuuksiltaan sellainen, että rakennuskohde asianmukaisesti suunniteltuna ja rakennettuna täyttää tässä laissa säädetyt olennaiset tekniset vaatimukset tavanomaisella kunnossapidolla taloudellisesti perustellun käyttöajan ajan.

Käynnissä oleva rakennustuoteasetuksen revisio tarjoaa mahdollisuuden laajentaa asetuksen soveltamista myös uudelleenkäytettäviin rakennustuotteisiin. Tätä laajennusta on myös Suomi aktiivisesti edistänyt. Siirtymään menee kuitenkin oma aikansa, vaikka asetus itsessään saataisiin hyväksytyä ja julkaistua, sillä uusien säännöksienvälillä on rakennettava myös uudelleenkäyttöön soveltuvat harmonisoidut tuotestandardit. Siirtymäaika on kaavailtu sen verran pitkäksi, että edelleen myös kansallisia edistämistoimia tarvitaan. Uuden asetuksen neuvottelut ovat loppusuoralla Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission

⁸ Pre-demolition audit –periaate tarkoittaa, että ennen saneeraus- tai purkuprojektin aloittamista selvitetään mahdollisuudet käyttää uudelleen tai kierrättää materiaaleja sekä käsitellä vaaralliset jätteet.

⁹ RAPURC - Rakennus- ja purkujätteiden uudelleenkäytön ja kierrätyksen parantaminen toimintamallien ja tiedonsiirron kehittämisen avulla.

¹⁰ *Purkumateriaalien kelpoisuus eri käyttökohteisiin turvallisuuden ja terveellisuuden näkökulmasta*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:15. Saatavilla osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-253-4>

kesken. Keskustelut koskevat nimenomaisesti asetuksen sisältöä, joista on näillä tahoilla hie-
man erilaiset toiveet, esimerkiksi siitä, miten ja missä laajuudessa uudelleenkäyttö tul-taisiin
asetukseen sisällyttämään.

3 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys

Pykälän *1 momentissa* tuotaisiin esiin tämän asetuksen tarkoitus: asetuksessa säädettäisiin
tarkemmin rakentamislain 16 §:n mukaisen purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen laa-
timisesta, sisällöstä ja tietojen ilmoittamisesta.

Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen laatimisvelvoite koskisi nimenomaisesti raken-
tamislain perusteella luvanvaraisia rakentamis- ja purkamishankkeita sekä purkamishank-
keita, joissa on tehtävä purkamisilmoitus. Käytännössä selvitysvelvoite koskisi hankkeita,
joissa on kyse uuden rakennuksen rakentamisesta, olemassa olevan rakennuksen korjaus- tai
muutostyöstä taikka purkamisesta, mutta ei esimerkiksi infran tai alueiden rakentamishank-
keita tai rakentamislain tarkoittamaa maisematyölupaa. Mikäli rakentamis- ja purkamis-
hanke ei edellytä rakentamis- tai purkamislupaa tai purkamisilmoituksen tekemistä, ei tämän
asetuksen mukaista selvitystä ole myöskään välttämätöntä tehdä.

Selvitysvelvoite koskisi ainoastaan rakentamislain tarkoittamia rakennuksia ja rakennuskoh-
teita. Sekä rakennus että rakennuskohde on määritelty lain määritelmäpykälässä. Lain 2 §:n
5 kohdan mukaan *rakennuksella* tarkoitetaan erillistä, kiinteää, paikallaan pysytettäväksi tar-
koitettua, omalla sisäänkäynnillä varustettua kohdetta, joka sisältää katettua ja seinien erot-
tamaa tilaa. *Rakennuskohteella* tarkoitetaan 4 kohdan mukaan puolestaan rakennusta tai ra-
kennelmaa, jolla voi olla vaikutusta ympäröivän alueen käyttöön ja jonka toteuttamisessa on
otettava huomioon olennaisia teknisiä vaatimuksia, sekä erityistä toimintaa varten rakennet-
tavaa aluetta, josta aiheutuu vaikutuksia sitä ympäröivien alueiden käytölle.

Pykälän *2 momentin* mukaan rakentamishankkeeseen ryhtyvän tehtävänä olisi huolehtia, että
selvitys on laadittu rakentamis- tai purkamisluvan hakemisen tai purkamisilmoituksen teke-
misen yhteydessä sekä tiedot ilmoitettu rakennus- tai purkuhankkeen valmistuttua, mikäli
purkumateriaalien määrä ei ole rakentamislain 16 §:n tarkoittamalla tavalla vähäinen.

Rakennushankkeeseen ryhtyvällä tarkoitetaan henkilöä tai tahoja, jonka nimiin rakentamisen
eri luvat haetaan, eli käytännössä useimmiten rakennuttajaa tai kohteen tilaajaa. Ellei raken-
nushankkeeseen ryhtyvällä ole itsellään riittävää asiantuntemusta purkumateriaali- ja raken-
nusjätteselvityksen laadintaan, voitaisiin siihen valtuuttaa ulkopuolinen asiantuntija.

Selvitystä ei edellytetä hankkeissa, joissa purkumateriaalien määrä on vähäinen. Vähäisyy-
den arviointi perustuu rakentamislain esitöiden (HE 139/2022) mukaisesti tapauskohtaiseen
kokonaisarvioon, jossa olisi otettava huomioon erityisesti purkumateriaalien kokonais-
määrä, purkumateriaalien arvokkuus, purkutoimenpiteen laatu ja alueen hyödyntämismah-
dollisuudet. Lähtökohtana olisi kuitenkin, että kaikki kokonaisten rakennusten purkuhank-
keet sisältyisivät selvitysvelvoitteen piiriin. Selvitysvelvollisuuden piiriin kuuluisivat myös
kiinteistöjen peruseräparannus-, korjausrakentamis- ja tilamuutoshankkeet, joissa syntyvän jät-
teen määrä on vähäistä suurempi. Sen sijaan pieniksi arvioidut luvanvaraiset korjaushank-
keet kuten yksittäiset kylpyhuoneremontit tai yksittäisten asuntojen remontit eivät selvitystä
edellyttäisi.

Pykälän 2 momentin mukaan selvityksen olisi sisällettävä tämän asetuksen mukaiset tiedot hankkeessa syntyvistä purkumateriaaleista ja rakennusjätteistä. Purkumateriaaleilla tarkoitettaisiin purettavassa rakennuksessa ja rakennuskohteessa olevia materiaaleja ja rakennusosia, jotka aiotaan poistaa ja joista voi rakennusta purettaessa tulla jätettä, mutta joita voidaan myös käyttää uudelleen, jolloin vähennetään syntyvän jätteen määrää.

Selvitys olisi laadittava rakentamislain 16 §:ssä säädetyllä tavalla kaksivaiheisesti. Ensi vaiheessa, rakentamis- tai purkamisluvan hakemisen tai purkamisilmoituksen tekemisen yhteydessä, olisi esitettävä selvitys, joka sisältäisi tämän asetuksen mukaisesti tehdyn arvion kaikista hankkeessa syntyvistä purkumateriaaleista (2 §) sekä erikseen arvion vaarallisia aineita sisältävistä materiaaleista (3 §) sekä rakennuspaikalta pois kuljetettavista maa- ja kiviaineksista (4 §).

Rakentamislain 16 §:n mukaan sellaisessa uuden rakennuksen rakentamishankkeessa, johon ei sisälly purkamista, olisi kuitenkin ilmoitettava arvio ainoastaan rakennuspaikalta pois kuljetettavan maa- ja kiviaineksen määrästä. Sen sijaan sellaisissa purkamis- tai korjausrakentamishankkeissa, joissa syntyvän purkumateriaalin määrä on vähäistä suurempi, arvio tulisi esittää kaikista syntyvistä purkumateriaaleista.

Kun rakennus- tai purkuhanke on valmistunut, olisi lupa- tai ilmoitusvaiheessa tehtyyn selvitykseen lisättävä tiedot hankkeessa syntyneiden, rakennuspaikalta pois kuljetettujen jätteiden määrästä, toimituspaikoista ja käsittelytavoista siten, kuin tässä asetuksessa tarkemmin säädettäisiin (5 §). Tiedot kaikista syntyneistä rakennusjätteistä olisi esitettävä myös sellaisesta uuden rakennuksen rakentamishankkeesta, jossa rakentamislupavaiheessa olisi lain mukaisesti ilmoitettu ainoastaan maa- ja kiviainesten määrä.

Pykälän 3 momentin mukaan rakentamishankkeeseen ryhtyvän olisi huolehdittava, että selvityksen sisältämät tiedot ilmoitetaan tämän asetuksen mukaisesti Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään tietokantaan, josta käytettäisiin tässä asetuksessa nimitystä *Purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmä*. Selvityksen sisältämien tietojen ilmoittaminen tapahtuisi tässä asetuksessa tarkemmin säädetyllä tavalla kaksivaiheisesti: lupaa haettaessa tai ilmoitusta tehdessä sekä myöhemmin hankkeen valmistuttua. Tietojen ilmoittamisen ja päivittämisen voisi tehdä myös ulkopuolinen asiantuntija valtuutuksen perusteella, mutta viime kädessä rakennushankkeeseen ryhtyvä vastaisi, lain 16 §:n mukaisesti, että tiedot on esitetty.

2 §. Purkumateriaalit

Pykälässä säädettäisiin tarkemmin purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen sisältämien purkumateriaalien arvioinnista ja jaottelusta.

Pykälän 1 momentin mukaan selvityksen olisi sisällettävä arvio hankkeessa syntyvien purkumateriaalien määrästä painoyksikköinä. Pykälässä säädettäisiin siitä, miten purkumateriaalien sisältämät materiaalit tulisi jaotella arviota tehtäessä. Velvoite koskisi ainoastaan rakentamisessa, korjaamisessa tai purkamisessa syntyviä purkumateriaaleja, eikä siten rakentamishankkeessa syntyvää ylijäämämateriaalia tai rakennustuotteiden pakkausmateriaaleja tai rakenteiden tukemiseen tai suojaamiseen käytettäviä materiaaleja.

Purkumateriaalit olisi jaoteltava 1 momentin mukaisesti vähintään betoniin, tiileen, kivennäislaattaan ja keramiikkaan, asfalttiin, bitumiin ja kattokuvaan, kipsiin, puuhun ja puupohjaisiin tuotteisiin, metalliin, lasiin, muoviin, eristeisiin ja sähkö- ja elektroniikkalaitteisiin. Kyseessä olisi jaottelun vähimmäisvaatimus. Jaottelu poikkeaisi hieman jäteasetuksen 26 §:n rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvaatimuksista. Tämä johtuisi siitä, että tämän asetuksen mukaisen jaottelun tavoitteena on tunnistaa ja jaotella purkumateriaaleja ja rakennusosia nimenomaan niiden kierrätyksen ja hyödyntämisen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Tämän perusteella jaottelussa on korvattu mineraalivillaeristeet eristeillä ja lisätty sähkö- ja elektroniikkalaitteet. Tavoitteena on kannustaa eri tyyppisten materiaalivirtojen tarkempaan tunnistamiseen ennen purkuvaihetta, mikä lisäisi tietoisuutta materiaalivirroista ja siten edistäisi kiertotaloutta ja mahdollisesti uuden liiketoiminnan syntymistä erilaisten materiaalivirtojen hyödyntämiseen. Paperia ja kartonkia ei puolestaan olisi lainkaan sisällytetty jaotteleeseen niiden purkuhankkeissa vähäisen määrän vuoksi. Sähkö- ja elektroniikkalaitteet olisi sisällytetty purkumateriaaleihin niiden arvokkuuden ja uudelleenkäyttöpotentiaalin vuoksi. Mikäli laitteen sisältämät vaaralliset aineet ovat ilmeisiä, ne voitaisiin raportoida *pykälän 3* mukaisesti vaarallisia aineita sisältävinä purkumateriaaleina. Tarkoituksena olisi myös mahdollistaa purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmässä yksittäisten materiaalityyppien tarkempi ilmoittaminen, esimerkiksi eristeistä voitaisiin eritellä tiedot mineraalivillaeristeistä, puukuitueristeistä, vaahtolasista ja kevytsorasta.

Pykälän 1 momentin mukaan arvio hankkeessa syntyvien purkumateriaalien määrästä olisi esitettävä painoyksikköinä (pääosin tonneina). Niissä tapauksissa, joissa painoa ei pystyettäisi soveltuvilla muuntokertoimilla laskemaan, voitaisiin määrää merkitä tilavuutena (m³). Lähdekohtana olisi, että materiaalityypittaiset tiedot arvioitaisiin sellaisella tarkkuudella, joka voidaan toteuttaa purkutyömaalla tapahtuvalla lajittelevalla purkamisella ja huolellisella erillis-keräyksellä.

Purkamisessa syntyvien materiaalien tunnistaminen ja niiden määrätieto voisi perustua esimerkiksi rakennuksen alkuperäisiin suunnitteluasiakirjoihin tai jo tehdyn purkukartoituksen tietoihin. Purkukartoitus on vapaaehtoinen menettely, jossa purettavan rakennuksen tai korjausrakentamishankkeissa purettavien rakenteiden purkamisessa syntyvät materiaalit tunnistetaan ja niiden määrät lasketaan joko olemassa olevien suunnitelmapiirustusten perusteella manuaalisesti, rakennuksesta tehtävän tietomallin tai käytettävissä olevan skannausmenettelyjen perusteella. Purkukartoituksessa pyritään tunnistamaan myös sellaisia rakennustuotteita ja -osia, kiintokalusteita, koneita ja laitteita, joita olisi mahdollista irrottaa ehjänä ja joilla olisi uudelleenkäyttöpotentiaalia.

Osa purettavista rakennusosista sisältää kahta tai useampaa eri materiaalia. Tällaisia ovat esimerkiksi metalleja ja muoveja sisältävät talotekniikan laitteet, erilaiset seinäelementit, puu- tai muovipohjaiset lämmöneristeet ja ikkunat. *Pykälän 2 momentin* mukaisesti tilanteissa, joissa purettava rakennusosa sisältää useampia materiaaleja, määrittäisi *ensisijaisesti* päämateriaali jaotteleeseen soveltuvan ryhmän. Jos materiaalien irrottaminen toisistaan rakennusosassa on helppoa tai hyödyntämisen kannalta perusteltua, materiaalit olisi tarkoituksenmukaista ilmoittaa selvityksessä erikseen. Harkintavalta ei kuitenkaan vähentäisi selvityksen käytettävyyttä tai tarkkuutta, koska eri purkumateriaalit olisi joka tapauksessa luetteloitava mukaan riippumatta siitä, miten ne jaotellaan selvityksessä tai miten ne purkuvaiheessa lopulta lajitellaan.

Esimerkkejä jaotteleeseen liittyen:

- Puupohjaiset lämmöneristeet jaoteltaisiin luokkaan eristeet (11). Tällä hetkellä esimerkiksi puupohjaiset eristeet päätyvät tyyppillisesti polttoon, mutta niitä voisi olla mahdollista hyödyntää edelleen eristeinä.
- Ikkunoista laskettaisiin lasiksi (9) ikkunaruuudut. Ikkunoiden puitteet ja karmit tulisi jaotella niiden valmistusmateriaalin mukaisesti joko luokkaan puu ja puupohjaiset tuotteet (7), metallit (8) tai muovi (10) riippuen siitä, mitä materiaalia pokat ja karmit ovat.

- Seinäelementeistä, kuten sandwich-betonielementeistä tai metalli-villaelementeistä, eri materiaalien osuudet tulisi laskea erikseen. Tällöin esimerkiksi sandwich-elementin betonikuoret laskettaisiin betoniin (1) ja niiden välissä oleva eriste eristeisiin (11).
- Koneet ja laitteet tulisi jaotella selvityksessä niin, että luokkaan (12) sähkö- ja elektroniikkalaitteet sisällytettäisiin ne, jotka jätteenä ovat jätelain 48 §:n mukaisia sähkö- ja elektroniikkalaitteita. Esimerkiksi hissit ja muut suuret ja painavat, pääosin metallia olevat koneet ja laitteet, jotka voidaan käsitellä metallinkierrätyksessä, laskettaisiin luokkaan metallit (8).

Purettavaan rakennukseen jäävää irtaimistoa ei tarvitsisi ilmoittaa. Jos kuitenkin on tiedossa, että purkuvaiheessa rakennuksessa on merkittävä määrä uudelleenkäyttökelpotonta irtaimistoa, josta tulee purkamisen yhteydessä purkujätettä, on tarkoituksenmukaista huomioida ne myös arviovaiheen materiaalmäärissä, koska ne kuitenkin toteutuneissa määrissä lasketaan purkujätteeksi. Irtaimiston osalta jaottelu tapahtuisi myös päämateriaalin mukaisesti. Ilmoitusvelvollisuus ei koskisi myöskään rakennuspaikalta mahdollisesti kaivuuvaiheessa poistettavia puita, kantoja tai juurakoita.

Pykälän 3 momentin mukaan selvitys voisi lisäksi sisältää arvion uudelleenkäyttöön soveltuvista rakennusosista ja materiaaleista. Uudelleenkäytöllä tarkoitettaisiin tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen samaan tai vastaavaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu¹¹. Uudelleenkäyttönä pidettäisiin esimerkiksi rakennuksesta ehjänä puretun rakennusosan käyttämistä uudelleen rakennusosana¹². Vaikka selvityksen arviovaiheessa ilmoitettaisiin uudelleenkäyttökelpoisia rakennusosia ja materiaaleja, ne tulisi kuitenkin sisällyttää myös 1 momentin mukaiseen jaotteluun, jotta hankkeessa syntyvä purkumateriaalien kokonaismäärä tulee ilmoitettua pakollisessa selvityksen osassa.

Rakenteellisten osien ehjänä irrottaminen uudelleenkäytettäviksi voidaan yleensä tehdä vasta purkutöiden yhteydessä, mutta jotta siihen voidaan varautua ja etsiä sille uudelleenkäyttökohde, uudelleenkäytettävien tuotteiden tunnistaminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa olisi tärkeää. Kyseessä ei olisi velvoite, vaan tarkoitus olisi luoda mahdollisuus sisällyttää selvitykseen tiedot esimerkiksi ehjänä irrotettavista rakennusosista, rakennustuotteista, koneista, laitteista, kiintokalusteista ja muista tuotteista, joiden osalta on tunnistettu uudelleenkäyttöpotentiaalia. Hankkeeseen ryhtyvän motivaatio arvioida ja ilmoittaa uudelleenkäytettäviä rakennusosia osana purkumateriaaliselvitystä syntyy mahdollisuudesta parantaa hankkeen taloutta säästämällä jätekustannuksista tai purkuosista saatavilla tuloilla. Uudelleenkäyttökelpoiset rakennusosat ja –materiaalit ovat osa vapaaehtoista purkukartoitustyökalua, ja raportointi voidaan tarvittaessa kytkeä sen yhteyteen. Tavoitteena on luoda uudelleenkäytettäville rakennusosille ja materiaaleille integraatio materiaalien vaihdantalustoihin kuten Materiaalitoriin.

Uudelleenkäytettävien rakennusosien ilmoittamisessa kyseessä olisi rakennushankkeeseen ryhtyvän tai valtuutetun ulkopuolisen asiantuntijan arvio siitä, mitkä rakennusosat tai materiaalit voisivat soveltua uudelleenkäyttöön. Soveltuvuus tarkoittaisi tässä esimerkiksi asiantuntijan tunnistamaa uudelleenkäyttöpotentiaalia kyseisen rakennustuotteen kunnon, kysynnän tai arvon perusteella. Soveltuvuuden arvioinnilla ei tarkoitettaisi tuotteen tai materiaalin kelpoisuuden arviointia, johon on olemassa omat menettelynsä ja vastuutahonsa. Suunnitelmallinen ja ehjä purkaminen edesauttaisivat kuitenkin myös myöhemmässä vaiheessa tapahtuvassa tuotteen kelpoisuuden osoittamisessa.

¹¹ Jätelaki 6 § 20 kohta

¹² Jäteasetuksen 987/2021 perustelumuistio

3 §. Vaarallisia aineita sisältävät purkumateriaalit

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin vaarallisia aineita sisältävien materiaalien ilmoittamisesta. Vaarallisia aineita sisältävillä materiaaleilla tarkoitettaisiin rakennusmateriaaleja, joiden valmistamisessa on käytetty myöhemmin vaaralliseksi tai haitalliseksi luokiteltuja aineita. Vaarallisia aineita sisältäviin materiaaleihin sisällytettäisiin myös sellaiset rakenteet, jotka ovat käytön aikana kontaminoituneet tai pilaantuneet haitallisilla aineilla. Pilaantuneisuus voi johtua esimerkiksi rakenteisiin valuneista poltto- tai voiteluaineista tai muista kemikaaleista.

Selvityksen olisi sisällettävä arviot vaarallisia aineita sisältävistä materiaaleista, jotka on tunnistettu asbesti- ja haitta-ainekartoituksen ja -tutkimusten tai muun tiedon perusteella. Muut tiedot voisivat perustua esimerkiksi rakennuksen ikään ja rakennusmateriaalien valmistusajankohtaan. Itse tunnistaminen tapahtuisi kuitenkin ainoastaan muiden, jo olemassa olevien velvoitteiden kautta. Tämä tarkoittaisi sitä, että lisäselvityksien tekemistä ei edellytettäisi, vaan muun olemassa olevan sääntelyn perusteella tuotettuja tietoja raportoitaisiin myös purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitykseen. Esimerkiksi asbestin käyttö rakennusmateriaalien valmistuksessa ja asbestia sisältävien rakennusmateriaalien käyttö kiellettiin Suomessa vuonna 1993, minkä vuoksi kaikissa ennen vuotta 1994 rakennetuissa rakennuksissa on tehtävä asbestikartoitus ennen niiden korjaus- tai purkutöitä. Asbestin esiintyminen rakennuksissa pitää tunnistaa, jotta asbestipurkutöitä voidaan tehdä turvallisesti.¹³

Tyypillisesti vaarallisia aineita sisältävät materiaalit tunnistetaan rakennuksessa tehdyssä asbesti- ja haitta-ainekartoituksessa ja -tutkimuksissa.¹⁴ Asbesti- ja haitta-ainekartoituksen ja -tutkimusten lähtökohtana on tunnistaa rakennuksissa tai rakenteissa olevat haitalliset ja vaaralliset aineet, jotta purkutöitä voidaan suunnitella niin, että niistä ei aiheudu terveysvaaraa työntekijöille, purkujätteiden käsittelijöille tai vaikutusalueella työskenteleville ja että syntyvät jätteet voidaan käsitellä ja toimittaa asianmukaiseen loppukäsittelyyn. Asbesti- ja haitta-ainetutkimusten perusteella haitallisia aineita sisältävät materiaalit voidaan poistaa ja saada siten pois kierrosta, jolloin jäljelle jääviä materiaaleja on turvallista hyödyntää. Asbestin lisäksi selvityksen tulisi kattaa myös muut rakennusmateriaaleissa mahdollisesti esiintyvät, vaaralliseksi tunnistetut aineet, kuten PAH-yhdisteet, PCB-yhdisteet, POP-yhdisteet, raskasmetallit ja mahdolliset rakennuksen käyttöhistoriasta aiheutuneet muut haitalliset aineet kuten öljyhiilivedyt.

Jos vaarallisia aineita sisältäviä tuotteita käytetään uudelleen, niistä ei tule jätteitä. Tällöin niihin sovelletaan kemikaali- ja muuta tuotelainsäädäntöä. Samoin joitakin POP-yhdisteitä sisältäviä tuotteita tai materiaaleja on mahdollista käyttää uudelleen, mutta POP-yhdisteitä sisältävän jätteen uudelleenkäyttöön valmistelu tai kierrätys ei ole mahdollista.

¹³ Asbestitöitä koskeva lainsäädäntö: Valtioneuvoston asetus asbestityön turvallisuudesta 798/2015, Laki eräistä asbestipurkutöitä koskevista vaatimuksista 684/2015

¹⁴ Asbesti- ja haitta-ainetutkimusten tekeminen on esitetty Rakennustiedon RT 18-11245 ohjekortissa Haitta-ainetutkimus. Rakennustuotteet ja rakenteet. Ohjekortissa käsitellään voimassa olevan lainsäädännön mukaan vaarallisiksi määriteltyjä haitta-aineita sisältävien rakennusosien, rakenteiden sekä johtojen ja laitteiden materiaalien tutkimista. Ohjekortin liitteissä esitetään tutkimusta ja analysointia koskevat käsitteet sekä kerrotaan muun muassa haitallisia aineita sisältävien rakennusainesten ja -tarvikkeiden markkinoilla oloaikoja.

Vaarallisia aineita sisältäviä materiaaleja olisivat erityisesti sellaiset rakennusmateriaalit, joista purkuvaiheessa tulee vaaralliseksi jätteeksi luokiteltavia jätteitä¹⁵ tai POP-jätteitä.¹⁶ POP-jätteet on poistettava kierrosta ja loppukäsiteltävä asianmukaisesti.¹⁷

Vaarallisia aineita sisältävistä materiaaleista tulee vasta purkamisen jälkeen vaarallista jätettä, jonka erillään pitämisestä, kuljetuksista ja käsittelystä säädetään jätelainsäädännössä. Vaarallisia aineita sisältäviksi materiaaleiksi ilmoitettaisiin ainoastaan sellaiset rakenteet ja materiaalit, jotka aiotaan purkaa. Esimerkiksi, jos korjausrakennuskohteen tietyissä rakennusosissa tiedetään olevan asbestia, mutta niitä ei ole tarpeen tai tarkoitus korjausvaiheessa poistaa, niitä ei myöskään ilmoitettaisi selvityksessä.

Pykälän 2 momentin mukaan vaarallisia aineita sisältäviä materiaaleja ei sisällytettäisi tämän asetuksen 2 §:n mukaiseen jaotteluun. Tämä jaottelu noudattaisi myös purkukartoituksen periaatetta, jolloin tietojen siirtäminen digitaalisesti purkukartoituksesta olisi mahdollista. Vaarallisia aineita sisältävien purkumateriaalien erottelu muista purkumateriaaleista olisi tarpeen myös korostamaan niiden erillään pitämistä muusta, lähtökohtaisesti hyödyntämiskelpoisesta purkumateriaalista.

4 §. Maa- ja kiviainekset

Pykälän 1 momentin mukaan rakentamis- tai purkamisluvan hakemisen tai purkamisilmoituksen tekemisen yhteydessä laadittavan selvityksen olisi sisällettävä lisäksi erillinen arvio rakennuspaikalta pois kuljetettavien maa- ja kiviaineksien määrästä. Arvio ei sisältäisi kaikkia hankkeessa syntyviä kaivumassoja, vaan ainoastaan pois kuljettavat maa- ja kiviainekset. Sillä, että hankkeen osalta ilmoitettaisiin vain poiskuljetettavat maa- ja kiviainekset eikä kaikkia hankkeessa syntyviä kaivumassoja, tavoitellaan sitä, että rakennuspaikan maamasatasapainoon ja turhien kuljetusten välttämiseen pyritäisiin jo suunnitteluvaiheessa.

Rakennuspaikalta pois kuljetetulla maa- ja kiviaineksella tarkoitettaisiin rakennuksen perustamisen ja rakentamisen tai rakennuskohteeseen tai kiinteistöön liittyvien järjestelmien, kuten maanalaisten putkien, johtojen ja kaivojen sekä piha-alueiden kaivutöiden yhteydessä syntyviä kaivumaita, joita ei voida hyödyntää samalla rakennuspaikalla. Rakennetuilla alueilla nämä kaivumaat voivat olla joko luonnon maa-aineksia tai rakennuspaikalle aiemmin tehtyjen pohjarakenteiden maa- ja kiviaineksia, jotka poistetaan. Jos rakennushankkeessa louhitaan alueella olevaa kalliota, louhinnassa syntyvä irrotettu kalliokiviaines, jota ei hyödynnetä rakennuspaikalla, ilmoitetaan myös kohdassa maa- ja kiviainekset.

Pykälän 1 momentin mukaisesti arvioidut maa- ja kiviainekset olisi jaoteltava pilaantuneisiin ja pilaantumattomiin maa- ja kiviaineksiin. Selvitys koskisi pois kuljetettavia kaivettuja maa- ja kiviaineksia, tarkoittaen jätteeksi lukeutuvien pilaantuneiden maa- ja kiviaineksien lisäksi myös pilaantumattomia maa- ja kiviaineksia. Selvitystä laadittaessa olisi tapauskohtaisesti arvioitava, ovatko maa- ja kiviainekset pilaantuneita. Arvio pilaantuneiksi luokiteltujen tai sellaisiksi epäiltyjen kaivumaiden määrästä voisi perustua esimerkiksi maaperän pilaantuneisuustutkimuksiin tai alueen käyttöhistorian perusteella epäilyyn, että maaperä voi

¹⁵ *Jätteen luokittelu vaaralliseksi jätteeksi – päivitetty opas*. Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:2. Ominaisuudet ja pitoisuusrajat, joiden perusteella jäte luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi, on säädetty jätedirektiivin liitteessä III. Voimassa oleva direktiivin liite III on annettu komission asetuksella (EU) N:o 1357/2014 ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/997.

¹⁶ *POP-jätteiden tunnistusopas*. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:1. Pitoisuusrajoista, jotka tekevät POP-yhdisteitä sisältävästä jätteestä POP-jätettä, säädetään pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1021 liitteessä IV.

olla haitallisten aineiden pilaama. Maaperän pilaantuneisuus tai sen laajuus ei välttämättä ole tarkasti tiedossa ennen kaivutöitä tai paikalla olevan rakennuksen purkamista, jolloin arvio tehtäisiin suuntaa antavasti. Maaperän pilaantuneisuuden arvioinnissa noudatettaisiin valtioneuvoston asetusta maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (214/2007).¹⁸

Pykälän 2 momentin mukaan selvityksen olisi sisällettävä arvio myös rakennuspaikalta pois kuljetettavan, pilaantumattoman maa- ja kiviaineksen tyypistä jaotteleamalla ne louheeseen, karkeaan maa- ja kiviainekseen, hienorakeiseen maa- ja kiviainekseen, humuspitoiseen maa-ainekseen, sekalaiseen maa- ja kiviainekseen tai täyttömaa-ainekseen ja uusiomateriaaliin. Jos rakennuspaikalla ei ole tehty maaperäselvityksiä tai -tutkimuksia tai kaivumaiden tyyppiä ei voida määrittellä, ilmoitettaisiin pois kuljetettavan maa- ja kiviaineksen kokonaisuusmäärä. Tieto kaivettavien ja pois kuljetettavien maa- ja kiviainesten laadusta on tarpeen, jotta näille syntyville ylijäämämassoille olisi mahdollista löytää suoraan oikeat hyödyntäjät maa- ja kiviaineksen tyyppin mukaan ilman välivarastointia ja ylimääräistä kuljetusta. Selvitys ei sisältäisi arviota pilaantuneiden maa- ja kiviainesten tyypeistä, koska lähtökohtaisesti pilaantuneita maa-aineksia ei hyödynnetä.

Maa- ja kiviaineksia kaivetaan erityisesti uudisrakentamishankkeiden perustamistöiden yhteydessä, jolloin käytössä on yleensä arvio rakennuspaikan maaperästä ja perustamisolosuhteista. Tällöin ainakin suuntaa antava tieto kaivumaiden tyypistä on olemassa. Selvityksen arviovaiheessa annettava tieto voisi perustua siten saatavilla oleviin lähtötietoihin ja suunnittelijan arvioon.

Louheella (1) tarkoitetaan kalliosta tyypillisesti räjäyttämällä irrotettua kalliokiviainesta. Karkealla maa-aineksella (2) tarkoitetaan tyypillisesti luonnon maa-aineksia, kuten soraa, hiekkaa ja sora-moreenia. Karkea kiviaines (2) tarkoittaa tyypillisesti murskaamalla valmistettua, rakentamisessa aiemmin käytettyä kiviainesta, kuten sora- tai kalliomurskettä. Hienorakeinen maa- ja kiviaines (3) on raekooltaan edellisiä pienempää ainesta, jossa ei välttämättä selvästi ole nähtävillä yksittäisiä kiviä tai kivirakeita. Hienorakeisia maa-aineksia ovat esimerkiksi siltit ja savet ja hienorakeisia kiviaineksia esimerkiksi kivituhkat. Humuspitoisella maa-aineksella (4) tarkoitetaan orgaanista ainesta sisältävää maa-ainesta. Se on tyypillisesti maan pintakerroksessa sijaitsevaa ainesta, kuten multaa tai metsänpohjan pintakerrosta, jossa tyypillisesti voi kasvaa kasveja. Sekalaiseksi maa-ainekseksi (5) voidaan jaotella sellaiset maa-ainekset, joiden laatu ei ole tiedossa tai jos tiedetään, että kaivukohteen maaperän laatu vaihtelee merkittävästi tai maaperä koostuu erilaisista maa-ainekserostumista. Täyttömaa-aineksella (5) tarkoitetaan alueelle aiemmin muualta tuotua maa-ainesta, jonka laatu ei välttämättä ole tiedossa. Täyttömaa-aineksen seassa saattaa olla myös vanhoja rakennusjätteitä. Uusiomateriaaleilla (6) tarkoitetaan jätteestä tai teollisuuden sivutuotteesta valmistettua kierrätyskiviainesta, jota on käytetty kohteen rakentamisessa ja joka joudutaan rakennushankkeen kaivutöiden yhteydessä poistamaan rakenteesta. Tällainen materiaali voi olla esimerkiksi betonimurskettä, energia- tai metsäteollisuuden pohja- tai lentotuhkaa tai kuonaa. Jos tiedetään, että rakennuskohteen maarakenteissa on aiemmin käytetty uusioma-

¹⁸ Maaperän pilaantuneisuus tutkitaan tarvittaessa tarkemmin ennen varsinaisia kaivutöitä ja jos pilaantuneisuutta havaitaan, kaivutöistä tehdään suunnitelma ja pilaantuneen maan puhdistamisesta tehdään ilmoitus valvontaviranomaiselle, jos puhdistaminen ei ympäristönsuojelulain (527/2014) 4 luvun nojalla edellytä ympäristölupaa. Ilmoitus on toimitettava alueelliselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuskelle. Helsingissä ja Turussa ilmoitus on toimitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään 45 vuorokautta ennen puhdistamisen kannalta olennaisen työvaiheen aloittamista.

terიააქე, ჯოთა პოიქტეან რაკენუსტოიენ ჟეჟედესა, ნიიენ მარაა ჯაოტელაან ლოქკაან უუ-სიომარიაალი (6). ტიეოჯრჟესტელმასა მარდოლისტეტაან ვიელა ტატაკინ ტარკემპიენ მარიაალი-ჯაოტელუიენ ილოიქტამინენ.

პუკალან 3 *მომენტი* მუკაან, მიკალი პილაანუმატტომაან მარ-აინეკსენ მარ- თაი კივიაინეკსენ ლაუთუ ეი ოლე ტიედოსა, ილოიქტეაიქსინ პოიქს კულჟეტეტვაან მარ- ჯა კივიაინეკსენ კოკონაისმარაა. პელკან კოკონაისმარან ილოიქტამინენ სოვლთუიქსი ტილანთეიქსინ, ჯოიქსა რაკენუსპაიკან მააპერ-რეტიეოთა ეი ოლე საატავილა ეიკა პოჟატუქიმუქსია ოლე თექუ. მიუქსი სილოინ, ჯოქს ტუქტიმუსტიეონ პერუსტეელა მააპერა ონ ლაადულთან ჟუვიან ვაიქტელევაა, ეიკა არვიოთა ერი მარ-აინესუქსეიქსი ოლე მარდოლისთა თექდა, პელკან კოკონაისმარან ილოიქტამინენ ოლისი პერუსტელთუა.

5 §. პურკუმარიაალი- ჯა რაკენუსჯეესელვუქსენ პავიქტამინენ

პუკალასა საედეტეაიქსინ ტარკემპინ პურკუმარიაალი- ჯა რაკენუსჯეესელვუქსენ ტიეოქენ პავიქტამინესთა ჟანქეენ რაკენუს- თაი პურკუტოიენ ვალმისუმინენ ჯალქეენ.

პუკალან 1 *მომენტი* მუკაან რაკენტამიქანქეესენ რუქუქვალა ოლისი ჟუოლქტიმისელვოლისუქსი სიქტა, ეტა სელვუქსენ ტიეოქს პავიქტეტაან პურკუმარიაალი- ჯა რაკენუსჯეტეიოჯრჟესტელმან ჟანქეენ ვალმისუქტუა. პავიქტამინენ ვოიქსი ტაპაქტუა მიუქსი ვალთუქტეტუნ ულქოპოლისენ ასიანტუქტიჯან ტოიქმესა.

სელვუქსენ პავიქტუქსენ ოლისი პერუსუქტუვა 1 *მომენტი* მუკაან ენისიქსიქსეიქსი ჯეტელაინ 121 §:ნ მუკაიქსენ სიქრთოასიკირქოქენ ტიეოქინ. კაქტანქსოქსა ტამა ტარქოიქტაიქსი, ეტა ჯეტეიოქენ პავიქტუქსი ტაპაქტუიქსი ჯეტეენ სიქრთოასიკირქოქსა სიქრთო-რეკისტერიქსინ¹⁹ სიქრეტქუქსენ ტიეოქენ პოჟალთა. რაკენტამიქანქეესენ რუქუქვან თაი ჟანენ ვალთუქტამანსა ასიანტუქტიჯან ოლისი ტარკასტეტვა ტიეოქს ჯა ვარმისეტტევა ნიიენ ოიქეელისუქსი. კოტილოუქსიენ იქსე თექემიქსა რაკენუს-, კორჯაუს- ჯა პურკუტოიქსა სუნუქვთიქსა ჯეტეიქსთა, ჯოქსა კულჟეტეტაან იქსე ვასაანოქტაქსა, ეი ოლე სელვოლისუქტუა თექდა ჯეტელაინ 121 §:ნ მუკაიქსთა სიქრთოასიკირქაა. ტალლოინ სელვუქსენ სოვლთამისალაან სისალქუქვიენ ჯეტეიქსენ მარარა ოლისი არვიოთევა ესემერკიქსი კუორმიენ მარარაან ჯა ტილავუქსენ პერუსტეელა.

მიკალი კოტილოუქსიენ რაკენუს- ჯა პურკუქეტე ანნეტაან კულჟეტეტვაქსი, ჯეტეენ კულჟეტაქსან ონ ჯეტეენ ჟალქიჯან სიქსა ლაადიქტევა სიქრთოასიკირქა სეკა ჟუოლქდიქტევა ასიკირქან ანთამისესთა ვასაანოქტაქსა. მიუქსი თაპაქსესთა სიქრთოასიკირქან ლაქტიმინენ ონ აინა ჯეტეენ ჟალქიჯან ვასუქტულა. ჯოიქსაქინ თაპაქსიქსა მიუქსი ჯეტეენ ჟალქიქსი ესემერკიქსი სანეერააქსა საატევა კულჟეტეტა ჯეტეტა მიუქსი კუინ ვაკაუქსენ ოჟქატევალთა კალუსთოლთა ვასაანოქტოპაიქკაან. ნაიქსაქინ თაპაქსიქსა ჯეტეიქსენ მარარიენ არვიოქტი პერუსუქსი ესემერკიქსი კუორმიენ მარარაან ჯა ტილავუქსენ. ჟუომატევა ონ, ეტა სიქრთოასიკირქავლქოიქტეა ეი ოლე რაქატუ ჯეტემარარა მუკაან, ჯოქს სიქრთოასიკირქა ტულე ლაქტია, კუნ მიკა თანასა მარარა ედელა მარინთუა ჯეტეტა სიქრეტქან ჯა ლოვუქტეტაან ჯეტელაინ 29 §:ნ მუკაიქსეიქსი²⁰.

კოსკა პუქტაიქსა უდიქრაკენუსჟანქეიქსა, ჯოიქსა ეი პურეა, ეი სუნუქსი პურკუმარიაალიქსი თაი – ჯეტეტა, ეი ნიიქსა მიუქსიქან ვაადიქტაიქსი სელვუქსთა პურკუმარიაალიქსთა თაი ვარალისიქსთა აინეიქსთა ლუპაა ჟაეტეაქსა თაი ილოიქტუსთა თექტეაქსა. უდიქრაკენტამისესთა სუნუქნეენ რაკენუსჯეტეეიქსთა ჯა ნიიქსენ ტოიქტისუქპაიქკათ ოლისი კუიქტენიქსი ილოიქტევა ტამან პუკალან მუკაიქსეიქსი ჟანქეენ ლოქპუვიქსეესა.

რაკენტამიქსლან მუკაიქსეიქსი პურკუმარიაალი- ჯა რაკენუსჯეესელვუქსენ პავიქტუქსესთა ილოიქტეაიქსინ ჟანქეიქსთა სუნუქნეიქსთა ვარატოქსიქსთა ჯა ვარალისთა რაკენუს- ჯა პურკუქეტეიქსთა მარარა ჯაოტელთუნა ჯეტენიქსიქსეიქსთა, ნიიქსენ ტოიქტისუქპაიქკათ ჯა ვასაანოქტაქსთა სეკა კასიქტელუქს-ტაპა. რაკენუს- ჯა პურკუქეტეეიქსთა მარარელქუქსი ჯეტელაინ 6 §:სსა სიქსთა, ეტა ნიიქსთა ტარქოიქტეტაან

¹⁹ SIIRTO-რეკისტერი ონ უქპარისტომინისტერიქსთა ჯა სუომენ უქპარისტოქსეკსუქსთა ტოქეტუქტა სიქრთოასიკირქოქენ ტიეოქენ ტალენტამინენ ჯრჟესტელმა. ტიეოქენ ტალენტუსელვოლისუქსი პერუსუქსი ვოიქსა 2022 ვოიქსაან ასუნეესენ ჯეტედიქტეიქსთა მუოქტქსენ.

²⁰ *სიქრთოასიკირქან კაქტუქსი ტიეუქსთა ჯეტეიქსთა კულჟეტუქსიქსა*. უქპარისტომინისტერიქსთა მიუსთიო, პავიქტეუქსი 2.3.2023.

rakennuksen tai muun kiinteän rakennelman uudis- ja korjausrakentamisessa ja purkamisessa, maa- ja vesirakentamisessa sekä muissa rakennus- ja purkutoiminnoissa syntyvää jätettä. Jäteasetuksen liitteessä 3 säädetyn luokittelun mukaan rakentamisessa ja purkamisessa syntyneisiin jätteisiin lukeutuu vaarallisten jätteiden lisäksi myös pilaantuneilta alueilta kaivetut maa-ainekset.

Toimituspaikalla tarkoitettaisiin jätteen vastaanottajaa. Jätteen käsittelyllä tarkoitettaisiin nykyisen jätelain 6 §:n mukaisesti jätteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä, mukaan lukien hyödyntämisen tai loppukäsittelyn valmistelu. Hyödyntämis- ja loppukäsittelytoimet määritellään jäteasetuksen liitteissä 1 ja 2, minkä mukaisesti käsittelytavan ilmoittaminen perustuisi hyödyntämistä ja loppukäsittelyä koskeviin R- ja D-koodeihin.

Pykälän 2 momentin mukaisesti selvitys voisi sisältää tietoja myös uudelleenkäyttöön toimitetuista rakennusosista ja materiaaleista sekä hyötykäyttöön toimitetuista pilaantumattomista maa- ja kiviaineksista. Purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmään pyritään mahdollistamaan myös ylijäämämaiden ja uudelleenkäyttöön ohjattujen rakennustuotteiden ilmoittaminen, vaikka se ei olisi pakollista. Tällä edistettäisiin rakennus- ja purkujätteiden tilastointia sekä mahdollisuutta seurata kunnallisesti tai alueellisesti syntyvien maamassojen määriä. Tieto uudelleenkäyttöön ohjautuneiden rakennustuotteiden ja muiden purkuosien uudelleenkäytöstä olisi arvokasta kiertotalouden kehittymisen seurannan kannalta, koska uudelleenkäyttö on jätehierarkian ja haitallisten ympäristövaikutusten kannalta tavoitelluin hyödyntämisen muoto.

6 §. Tietojen ilmoittaminen

Pykälässä säädettäisiin purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen vähimmäistiedoista.

Rakentamishankkeeseen ryhtyvän olisi huolehdittava tietojen ilmoittamisesta tämän asetuksen mukaisesti rakennus- tai rakennuskohdekohtaisesti purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmään, jonka suunnittelu ja toteuttaminen on käynnistynyt. Ensi vaiheessa (2023–2024) on tarkoitus suunnitella ja toteuttaa sellainen tietojärjestelmä, joka tukisi lain edellyttämän selvityksen minimیتietosisällön toteuttamista. Tämä tarkoittaisi erityisesti tietointegraation toteuttamista Siirto-rekisterin rakennus- ja purkujätteiden siirtoasiakirjoihin. Toisessa vaiheessa tietojärjestelmä integroitaisiin olemassa oleviin hyödyntämis- ja vaihdantalustoihin kuten Materiaalitoriin. Tavoitetila on, että kuntien käyttöönottaessa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän²¹ viimeistään vuoden 2028 loppuun mennessä, tässä selvityksessä vaadittavien hanketta koskevien perustietojen siirtyminen olisi mahdollisimman automaattista.

Purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmän käyttö pyrittäisiin mahdollistamaan myös muissa hankkeissa, kuten maisematyöluvalla tehtävissä toimenpiteissä. Tällöin voitaisiin kerätä tietoa erityisesti kaivumaiden syntymisestä, joka monessa kunnassa on tunnistettu merkittäväksi kuljetusten päästöjä aiheuttavaksi tekijäksi. On myös tunnistettu, että näiden maamassojen hyödyntäminen edellyttää, että tietoa niiden syntypaikoista sekä maa- ja kiviaineksen määrästä ja laadusta on saatavilla.

²¹ Ryhti-hankkeessa kaavoituksessa ja rakentamisen luvituksessa syntyvät tiedot kootaan saataville yhtenäisessä muodossa. Tätä varten luodaan laajassa yhteistyössä valtakunnallinen rakennetun ympäristön tietojärjestelmä. Uusi tietojärjestelmä otetaan käyttöön vaiheittain 1.1.2024 lähtien, jolloin myös uusi lainsäädäntö astuu voimaan. Lisätietoa saatavilla osoitteessa: <https://ym.fi/ryhti>

Pykälän *1 momentissa* korostettaisiin rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuutta tietojen kaksivaiheisesta ilmoittamisesta. Huolehtimisvelvoite tarkoittaisi, että rakennushankkeeseen ryhtyvän sijaan tiedot voisi ilmoittaa myös valtuutettu ulkopuolisen asiantuntija.

Tiedot olisi ilmoitettava selvityksessä rakennus- tai rakennuskohdekohtaisesti. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että samalla rakennuspaikalla sijaitsee useampia useita rakennuksia ja/tai rakennuskohteita, olisi niiden tiedot esitettävä selvityksessä erikseen. Rakennuspaikalla tarkoitetaan kiinteistöä tai muuta määriteltyä aluetta, joka rakentamis- tai purkamisluvan tai purkamisilmoituksen yhteydessä osoitetaan rakennuksen tai rakennuskohteen sijaintipaikaksi. Tietojen ilmoittaminen samalla rakennuspaikalla kohdekohtaisesti erikseen palvelisi selvityksen tietojen seurattavuutta ja käytettävyyttä hyödyntämisen kannalta erityisesti tilanteissa, jossa purkukohteet poikkeavat merkittävästi toisistaan.

Lisäksi selvityksessä edellytetään muitakin tietoja, jotka parantaisivat selvityksen käyttökelpoisuutta. Pysyvä rakennustunnus tai vastaava kohdetunniste olisi ilmoitettava, jotta siirtoasiakirjarekisteristä saatavissa olevat tiedot pystytään kohdistamaan kyseiseen kohteeseen rakennukseen tai rakennuskohteeseen. Pysyvää rakennustunnusta vastaavia siirtoasiakirjoisakin käytettäviä jätteen syntypaikan yksilöiviä kohdetunnisteita ovat osoitetiedot, kiinteistötunnus tai kohteen koordinaatit. Rakennushankkeeseen ryhtyvän tunnistetiedoilla tarkoitettaisiin rakentamis- tai purkamislupahakemuksessa tai purkamisilmoituksessa käytettäviä henkilön tai yrityksen tunnistetietoja. Hanketyypin tai rakentamistoimenpiteen kirjaaminen parantaisi puolestaan saatavien tilastotietojen kohdentamista. Selosteen laatijan nimi raportoitaisiin mahdollisia lisätietotarpeita varten. Tarkoitus on, että kohteen ja rakennushankkeeseen ryhtyvän tiedot siirtyisivät automaattisesti lupajärjestelmän ja selvityksen välillä.

Tietojen ilmoittaminen purkumateriaaleista ja -jätteistä sekä pilaantuneista maa- ja kiviaineksista tapahtuisi painoyksikköinä (tonni). Niissä tapauksissa, joissa kuormia ei ole punnittu eikä painoa pystytä soveltuvilla muuntokertoimilla laskemaan, määrä voidaan ilmoittaa myös tilavuusyksikköinä (m³). Tietojen ilmoittaminen noudattaisi tältä osin Siirto-rekisterissä käytössä olevaa ohjeistusta, jonka mukaan jätteen määrä tulisi merkitä ensisijaisesti massana eli painoyksikköinä. Käytännössä yksikkövaihtoehdot ovat valittavissa tietojärjestelmässä, johon sekä lupavaiheen arviot että lopputarkastusvaiheen toteumatiedot täytetään.

7 §. Voimaantulo

Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan tammikuun 1 päivänä vuonna 2025. Tämän asetuksen voimaan tullessa vireillä olevaan hankkeeseen sovellettaisiin tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Voimaantulon jälkeen vireille tulleilla hankkeilla tarkoitetaan hankkeita, joita koskeva rakentamislain mukainen rakentamislupahakemus on jätetty tai purkamisilmoitus tehty rakennusvalvontaan asetuksen voimaantulon jälkeen.

4 Asetusehdotuksen vaikutukset

4.1 Viranomaisvaikutukset

Uudella asetuksella ei ole oleellisia vaikutuksia valtion ja kuntien väliseen tehtävänjakoon eikä valtion viranomaisten keskinäisiin toimivaltasuhteisiin.

Asetuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia viranomaisten tehtäviin. Asetuksen mukainen tarkempi sääntely saattaa lisätä hieman valvontaan ja neuvontaan liittyviä kustannuksia, mutta

ei merkittävästi. Pieniä lisäkustannuksia koitunee esimerkiksi ohjeistuksen antamisesta ja ohjeiden laatimisesta rakennus- ja purkujätteselvitystä tekeville tahoille.

Rakennusjätteiden selvittämiselvoite ei ole lähtökohtaisesti asiana uusi rakentamisvalvontaprosessissa, sillä jo pidemmän aikaa on täytynyt lupaa haettaessa tai ilmoitusta tehdessä esittää selvitys rakennusjätteen määrästä ja laadusta sekä sen lajittelusta. Tarkemman sääntelyn puute on kuitenkin ohjannut siihen, että syntyneet rakennus- ja purkujätteen raportoinnin käytännöt ovat olleet hyvin vaihtelevia, eivätkä sääntelyn tavoitteet ole toivotusti toteutuneet. Tämän asetuksen mukaisilla tarkennuksilla voitaisiin yhtenäistää ilmoitustapa, jolla rakentamis- tai purkamishankkeessa syntyvien purkumateriaalien määrätiedot tulisi jatkossa ilmoittaa. Nykyiset rakennus- ja purkujätteselvitykset on raportoitu pääasiassa kuntakohtaisen, osittain paperisten lomakkeiden pohjalta, joten muutos helpottaisi tietojen raportointia, tallentamista sekä hyödyntämistä. Yksityiskohtaisemmat säännöt tukisivat myös rakennusvalvontatyötä sekä kytkentää kunnan ympäristöviranomaisen vastuulla olevaan jätehuollon valvontaan. Myös ilmoituksen tekemistä varten perustettava tietojärjestelmä helpottaisi ja parantaisi rakennus- ja purkujätteen käsittelyn valvontaa.

Selvityksen arviointi ja tietojärjestelmän käyttöönotto edellyttäisi rakennusvalvontaviranomaisilta hieman uutta osaamista selvityksen soveltamisalaan ja materiaalmäärien valvontaan liittyen. Todennäköisesti selvityselvoite olisi koulutuksen avulla kuitenkin rakennusvalvonnan nopeasti omaksuttavissa siinä laajuudessa kuin valvontatyössä on tarve. Tarkemmat säännökset saattavat aiheuttaa jonkin verran neuvontapainetta rakennusvalvontaviranomaisille, sillä yksityishenkilöillä tai esimerkiksi pienillä perheyriyksillä ei välttämättä ole riittävää osaamista. Tämän vuoksi nähdään tarpeelliseksi laatia tueksi lisäohjeistusta tai työkaluja muun muassa massamäärien arviointiin.

Ympäristövalvontaviranomaisten näkökulmasta purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen laadinta edistäisi muun muassa jätteen käsittelyyn liittyvien epäkohtien valvontaa sekä materiaalihyödyntämistään seuranta eri kohteissa. Valvonnan tehokasta toteuttamista varten olisi varmistettava eritoten, että tiedonkulku erinäisten uusien ja olemassa olevien tietojärjestelmien välillä toimii saumattomasti.

Maamassakoordinaattorien näkökulmasta selvitys lisäisi hankkeessa syntyvien maa- ja kiivainesten laadusta ja määrästä saatavaa tietoa, mikä voisi edistää maamassojen välitöntä hyödyntämistä niin, että välivarastointia tai läjitystä ei nykyisessä mittakaavassa tarvittaisi.

4.2 Taloudelliset vaikutukset ja ympäristövaikutukset

Asetuksella ei katsota olevan rakennuskustannuksia merkittävästi lisääviä vaikutuksia. Asetusehdotuksella ei myöskään ole huomattavia taloudellisia vaikutuksia tai vaikutuksia kotitalouksien asemaan, yrityksiin, yleiseen talouskehitykseen, kansantalouteen ja julkistalouteen.

Asetuksella odotetaan olevan positiivisia vaikutuksia purkumateriaalikiertoihin perustuvaan liiketoimintaan. Eräs keskeisistä purkumateriaalien ja rakennusjätteen hyödyntämisen esteistä liittyy materiaalien ja rakennusosien kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen; tieto purkamisen myötä vapautuvista rakennusosista syntyy vasta rakennuksen purkamisen yhteydessä, mikä on liian myöhään mahdollisten hyödyntäjien kannalta. Purkumateriaalien vaihdantaan on syntynyt kaupallisia verkkopalveluja, mutta niiden käyttö on ollut verrattain vähäistä. Maassamme toimii myös kymmenkunta käytettyjä rakennusosia myyvää varaosapankkia, mutta ne keskittyvät vanhempaan, rakennusperinnöltään arvokkaampaan rakennuskantaan.

Uudelleenkäytettävien rakennusosien tunnistaminen purkamista sisältävissä hankkeissa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja digitaalinen raportointi mahdollistavat näiden tuotteiden ja materiaalien myymisen tai toimittamisen niiden tarvitsijoille ja käyttäjille ennen purkuvaihetta. Tällä edistetään purkamisessa syntyvän jätteen määrän vähentämistä ja siten se olisi aina jätehuollon etusijajärjestyksen ylimmän tavoitteen mukaista toimintaa. Rakenteellisten osien ehjänä irrottaminen voidaan yleensä tehdä vasta purkutöiden yhteydessä, mutta jotta se voidaan suunnitella ja etsiä ehjänä irrotettaville rakennustuotteille kysyntää, tuotteiden tunnistaminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa on tärkeää.

Vaikka rakennusjätteiden selvittämisvelvoite ei tule rakennushankkeeseen ryhtyvälle uutena asiana, tarkennettu yhtenäinen selvitysvelvoite voi aiheuttaa rakennushankkeeseen ryhtyvälle pienen kertaluontoisen taloudellisen kustannuksen, mikäli hankkeeseen ryhtyvä ulkoistaa selvityksen laatimisen tähän erikoistuneelle yritykselle. Pientalorakentajia tullaan kuitenkin auttamaan selvityksien tekemisessä erilaisin ohjein ja laskurein, jotta jätemateriaalien massa-arvioinnin teko olisi mahdollisimman helppoa. Digitaalisen raportoinnin odotetaan jatkossa parantavan purkumateriaalien ja –jätteen kysynnän ja tarjonnan kohtaamista, mikä voi alentaa purkamisen kustannuksia esimerkiksi materiaalien myynnin ja vaihdannan sekä alentuneiden jätemaksujen kautta. Tämä muutos tapahtunee kuitenkin hitaasti purkumateriaalien kysynnän kasvamisen myötä. Selvityksien tekemiseen erikoistuneet asiantuntijat voisivat myös ohjeistaa hankkeeseen ryhtyvää jätemateriaalin parhaisiin mahdollisiin jatkokäyttömahdollisuuksiin.

Purkumateriaalitiedon siirtyminen rajapintojen kautta esimerkiksi Materiaalitoriin tai kaupapaikkoihin edistää kysynnän ja tarjonnan kohtaamista sekä rakennus- ja purkumateriaalien ja –jätteiden hyödyntämiseen liittyvää liiketoimintaa. Valtakunnallinen tietojärjestelmä luo edellytykset uudelleenkäytön ja kierrätyksen markkinoiden syntymiseen materiaaliraportoinnin pohjalta.

Asetusehdotuksen katsotaan edistävän rakentamisen kiertotaloutta. Kansallisella tasolla riittävän aikaisin syntyvä kattava tieto rakentamisen ja purkutoiminnan yhteydessä syntyvistä jätemateriaalivirroista loisi suotuisan liiketoimintaympäristön useille eri toimijoille, kuten materiaalin purku-, välitys- ja hyödyntäjäyrityksille. Vuonna 2021 rakentamisen yhteydessä on syntynyt 13 milj. tonnia jätettä, josta nykyisellä luokittelutarkkuudella 12,4 milj. tonnia mineraalijätettä, 295 000 tonnia puujätettä, 264 000 tonnia metallijätettä ja 224 000 tonnia vaarallista jätettä²². Tämän suuruusluokan purku- ja jätemateriaalivirrat sisältävät merkittävästi hyödyntämätöntä kiertotaloudellista potentiaalia, jota asetuksen myötä lisääntyvän tietomäärän kautta voisi paremmin kohdentaa ja valjastaa jatkokäyttöön.

Purkumateriaalijakeiden asetuksen mukainen, riittävän tarkka raportointi luo edellytykset myös suuremman mittakaavan liiketoiminnalle eri materiaalijakeiden hyödyntämiselle sekä uudelleenkäytön että kierrätyksen alueella, tukien samalla jäteasetuksen erilliskeräysvelvoitteen toteutumista. Purkumateriaalien jäsenitys noudattelee erilliskeräysvelvoitetta lukuun ottamatta kahta poikkeusta (eristeet, sähkö- ja elektroniikkalaitteet), jotka on tehty hyödyntämisedellytysten parantamiseksi. Digitaalinen tieto tarjoaa mahdollisuuden myös purkumateriaalien sekä rakennus- ja purkujätteen keräyksen logistiikan kehittämiseen ja tehostamiseen uusien kiertotalousmarkkinoiden syntymistä edistäen.

Vaarallisten aineiden ja jätteiden osalla asetus ei tuo lisävelvoitteita aineiden kartoittamiseen ja poistamiseen liittyen. Muun sääntelyn perusteella tehtyjen haitta-ainekartoitusten tulosten

²² Tilastokeskuksen maksuttomat tilastotietokannat. Jätteiden synty toimialoittain, 2017-2021. Saatavilla osoitteesta https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_jate/statfin_jate_pxt_12qw.px/

kokoaminen yhteen parantaneet tietopohjaa aineiden määrästä ja niiden poistamisesta rakennuskannasta. Tietopohja edistää myös niiden poistamista materiaalikierrosta asianmukaisen käsittelyn kautta.

Tarkemmilla säännöksillä voitaisiin edistää hankkeen maa- ja kiviainesten hyödyntämistä kiinteistöllä. Sillä, että hankkeen osalta ilmoitettaisiin vain poiskuljetettavat maa- ja kiviainekset eikä kaikkia hankkeessa syntyviä kaivumassoja, tavoitellaan sitä, että mahdollisimman suuri osa kaivumaista hyödynnettäisiin samassa kiinteistössä. Hankkeen suunnittelijoilla voisi olla sääntelyn myötä nykyistä parempi mahdollisuus vaikuttaa hankkeen massatasapainoon, mikä vähentäisi pois kuljetettavien materiaalien määriä ja siten edistäisi sekä kiertotalouden toteutumista että kuljetuksista aiheutuvien päästöjen vähentämistä.

Maa- ja kiviainesten tekniset ominaisuudet ja maa-aineksen tyyppi vaikuttavat niiden hyödyntämismahdollisuuksiin ja siksi näiden tunnistaminen ennen hankkeen toteutusta olisi tärkeää hyödyntämismahdollisuuksien selvittämiseksi. Asetus edistäisi tältä osin hyödyntämistä ja maa-ainesten suoria siirtoja hyödyntämispaikkaan väliaikaisen varastoinnin ja turhien kuljetusten ehkäisyä. Louheelle ja karkearakeisemmille maa-aineksille (esim. hiekka ja sora) on tyypillisesti helpompi löytää hyödyntämiskohteita joko samalta kiinteistöltä tai lähialueilta. Hienorakeisemmat maalajit (mm. savet, siltit) ovat yleensä hankalammin hyödynnettävissä. Humuspitoisia pintamaa-aineksia voidaan mahdollisesti hyödyntää esimerkiksi kierrätyskasvualustojen valmistamisessa. Hyödyntämisen edellytyksenä on, ettei pintamaa-aines sisällä haitallisten vieraslajien kasvinosia, juuria tai siemeniä.

4.3 Muut vaikutukset

Asetuksen avulla varmistettaisiin selvitysveloitteen yhdenmukaisuus. Yhtenäisellä ilmoitustavalla voitaisiin parantaa tilastoinnin tarkkuutta ja laatua. Nykyinen rakennus- ja purkujättemäärien ja hyödyntämisen tilastointi, joka toimii mm. EU:n jätedirektiivin toimenpiteiden raportoinnin pohjana, perustuu pääosin ympäristöhallinnon laitoksille antamiin vuosiraportointivelvoitteisiin, jossa luokituksena käytetään jäteasetuksen liitteen 4 mukaisia LoW-koodeja. Maamassojen tilastoinnissa käytetään lisäksi apuna kuljetettujen maamassojen tilastointia, joka perustuu tavarankuljetustilaston luokituksiin. Tämän raportoinnin on arvioitu olevan varsin epätarkka ja antavan väärän kuvan muun muassa maamme rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistä materiaalina. Uuden, valtakunnallisesti kattavan selvitysveloitteen ja siihen perustuvan tietojärjestelmän odotetaan tarjoavan nykyistä merkittävästi luotettavamman pohjan maamme rakennus- ja purkujätetilastoinnille, mikä taas mahdollistaa rakennus- ja purkujätteisiin liittyvän ohjauksen täsmentämisen.

Viime vuosikymmenen aikana yleistyneet sähköiset kaupalliset lupapalvelut ovat sisällyttäneet rakennus- ja purkujätteen luvan yhteydessä täytettävään verkkopohjaiseen lomakkeistoonsa. Useiden rinnakkaisten lupapalvelukäytäntöjen johdosta yhteenvetotietoa esimerkiksi purkujättemääristä tai hyödyntämisestä ei kuitenkaan ole voitu saada.

Asetuksen myötä hankkeeseen ryhtyvä saattaa paremmin tunnistaa velvollisuutensa huolehtia syntyvistä rakennus- ja purkujätteistä ja sitä kautta myös mahdollisuus suunnitella uudelleenkäyttö ja materiaalihyödyntäminen aiempaa paremmin.

Uusi selvitys ja sen edellyttämä arvio hankkeessa syntyvistä purkumateriaalimäärästä edellyttäneet lisäosaamista hankkeen suunnitteluvaiheeseen, vaikka selvitysvelvoite sisältyykin jo nykyiseen sääntelyyn. Pääsuunnittelijan, rakennussuunnittelijan ja erityissuunnittelijan tulisi jatkossa hallita purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen edellyttämät osaamisalueet, mikä edellyttäisi osaamisen päivittämistä uusien teemojen osalta pääosalle toimijoista.

Osaamishaaste lienee suurin kertarakennuttamishankkeissa, kuten purettaessa vanha rakennus uuden omakotitalon tieltä. Purkumateriaalimäärien karkeaan arviointiin tullaan tarjoamaan kuitenkin ohjeistusta ja apuvälineitä.

Purkumateriaali- ja rakennusjäteselvitys ja sen tarkempi sisällöllinen määrittely tukisi purkutyön järjestämisen, rakennusjätteiden käsittelyn ja mahdollisten rakennusosien käyttämisen suunnittelua. Suunnitteluun voitaisiin kiinnittää esitetyllä tavalla nykyistä enemmän huomiota, sillä tieto purkamisen myötä vapautuvista rakennusosista syntyy nykyisin vasta rakennuksen purkamisen yhteydessä, mikä on usein liian myöhään mahdollisten hyödyntäjien kannalta.

Purkumateriaali- ja rakennusjäteselvitys tukee myös jätelainsäädännön tavoitteita. Jätelainsäädäntöä on viime vuosina muutettu tukemaan paremmin purkumateriaalien hyödyntämistä. Jäteasetukseen sisältyvä velvoite erilliskerättävistä rakennus- ja purkujätteistä täydentyi vuonna 2021 kolmella jätejakeella. Purkumateriaalien kiertotaloutta tukee lisäksi rakennus- ja purkujätteen sisällyttäminen jätteen siirtoasiakirjan laadintavelvoitteeseen sekä SIIRTO-rekisterin perustaminen.

Materiaalien tyyppi- ja määrätietoja voitaisiin käyttää lajitteluohjeena myös purkutöiden toteutukselle. Ennakoarvion materiaalien ja määrätietojen perusteella voitaisiin arvioida myös purkuvaiheen materiaalien kierrätys- ja hyödyntämisasteita, joita purkutöissä olisi mahdollista saavuttaa. Toteumatietojen päivittämisen ja tehdyn ennakoarvioinnin perusteella voitaisiin arvioida purkuvaiheen erilliskeräyksen ja materiaalien hyödyntämiseen ohjaamisen onnistumista. Ennakoarvion ja toteumatiedon mahdollisten merkittävien eroavuuksien perusteella voitaisiin pyytää lisäselvityksiä siihen johtaneista syistä.

Asetuksella ei ole tunnistettuja sukupuolivaikutuksia.

5 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu ympäristöministeriön virkatyönä. Asiantuntija-apuna työssä on käytetty kahta aiheeseen perehtynyttä konsulttia.

Asetusehdotuksen vaikutuksia selvitettiin kahdella kyselyllä, joista toinen suunnattiin kuntien rakennusvalvontaviranomaisille ja toinen ympäristövalvontaviranomaisille ja massakoordinaattoreille.

Valmistelun tueksi järjestettiin toukokuussa 2023 sidosryhmätilaisuus, jossa esiteltiin alustavaa asetuseronnosta, ja jossa keskeiset sidosryhmät kommentoivat luonnosta. Tilaisuuden pohjalta järjestettiin vielä palautekysely asetuseronnoksen sisällöstä. Saadun seitsemän vastauksen pohjalta asetusehdotus on valmisteltu varsinaista lausuntokierrosta varten.

Lausuntovaiheen jälkeen asetuseronnosta käsitellään saatujen lausuntojen perusteella. Päivitetty asetuseronnos tullaan lähettämään myös Euroopan komissiolle direktiivissä (EU) 2015/1535 edellytettyn teknisten määräysten ilmoitusmenettelyyn (tekninen notifikaatio, ilmoitusmenettelyn numero x). Menettelyn tavoitteena on ennakoida ja ehkäistä EU:n sisämarkkinoiden esteiden kehittymistä ja huolehtia siitä, että säädökset ovat yhdenmukaisia EU:n lainsäädännön ja sisämarkkinoiden periaatteiden kanssa. Komissio ja muut jäsenmaat voivat antaa menettelyn aikana lausunnon ilmoitetusta määräyksestä, mikäli ne katsovat, että ehdotuksesta voi aiheutua esteitä tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle.

6 Lausunnot

Tämä asetuseroos on saatettu lausunnoille.

7 Laintarkastus

Asetusehdotusta ehdotetaan tarkistettavaksi oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä.

8 Voimaantulo

Asetus on tarkoitus antaa mahdollisimman pian uuden rakentamislain voimaantulon jälkeen (1.1.2025). Erityistä huomiota kiinnitettäisiin asetuksen jalkauttamisen alkuvaiheisiin, ja eritoten selvityksen raportointiin ja selvitysten tallentamiseen tarkoitettun purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmän toimivuuteen ja havainnollisuuteen. Uuden selvityksen edellyttämien ohjeiden, oppaiden, ja työkalujen laadintaan sekä mahdollisesti tarvittavaan koulutukseen kiinnitetään erityistä huomiota.